

JOSEPH BOYDEN

*Foggal született**

A farkasom két hétig lógott a csereállomáson, mielőtt a Torontóból érkezett új tanár megvásárolta. Az én hosszú lábú Ordasom a csipkézett bal fülével. Egy helyi prémvadász ejtette el a csapdájával, aztán eladta Csereállomás Charlie-nak, aki megnyúzta, majd kirakta a falra a megfakult MasterCard plakát mellé. Több mint 250 dollárt kért érte.

A tanár alig egy hónapja van itt, karácsonykor küldte az Oktatási Hivatal, hogy a rezervátumban élő gyerekeknek megtanítsa őfelsége angolját. Kapott egy kis házat meg egy parkát, szerintem magányos, mint én, és még sok tanulnivalója van. Nem tud semmit a motoros szánokról, a fegyverekről, a bozótosról, a sértésekről vagy arról, milyen veszélyes mások szemébe nézni. Látom rajta. Én talán megtaníthatnám rá. Keskeny arca van, magas és esetlen. Az én arcom kerek, és ugyanolyan jól vezetem a motoros szánt, mint Lucky Lachance.

A páratlan Lucky Lachance, a nagybátyám minden héten négy napot távol van. Tudja, hogy valami nem stimmel, mert mostanában amikor hazajön a munkából, ilyeneket mond: „Csak azért, mert Sue Born With A Tooth a neved, még nem kell az egész hátralévő életed ebben a kurva rezervátumban leélned.” Az Ontario Northland vasúttársaságnál dolgozik, a Polar Bear Express mozdonyvezetője. A vonata Cochrane és Moosonee között közlekedik, nyáron főként turistákat, télen árut szállít szerte Észak-Ontarióban, egészen a James-öböl aljáig, ahol lakunk. A turisták szerint ez már a vadon, de Lucky Lachance a Hudson-öböl segglyukanak hívja. Lucky francia-kanadai, és mocskos szája van. Anyám a húga, apám pedig valószínűleg halott. Apám hozta magával a nevemet valahonnan nyugatról: Born With A Tooth – Foggal Született. Elhozta a nevem erre a helyre a Blueboyok, Whiskeyjackek, Wapacheek és Netmakerek közé, de még itt is feltűnést kelt. Tizennyolc

* Joseph Boyden kanadai író, 1966-ban született. Első regénye, az I. világháború idején játszódó *Három nap az út* (*Three Day Road*) 2005-ben jelent meg, és számos rangos díjat nyert. Ezt követte a 2008-ban megjelent, napjainkban játszódó *A fenyőfák között* (*Through Black Spruce*) és a 2013-as *Az orenda* (*The Orenda*), amelyben egy jezsuita misszionárius látogat a huronok és az irokézek földjére a 17. század elején. A három regény laza trilógiát alkot, amelynek középpontjában az őslakos indiánok életmódja és annak eltűnése, átalakulása van. *A Foggal született* a szerző 2001-ben megjelent kötetének (*Born With A Tooth*) címadó novellája.

éve anyám megvarrta apám első öltönyét, tizenhét évvel ezelőtt pedig apám teherbe ejtette. Apámról csak annyit tudok, hogy tisztavérű krí volt, a Medve-klán tagja. Negyedikben megtanultam, hogy akiknek az ereiben francia és indián vér folyik, azok a meszticek. Mindig is úgy gondoltam, hogy ez duplán átlagossá tesz erre felé.

Lucky szerint hamarosan asszonnyá érek, ezért ha világot akarok látni, szerez nekem egy kibaszott vonatjegyet Cochrane-be. Azt mondja, ideje befejezni az álmodozást. „Ha nem tanulsz, ideje dolgozni.” De én nem akarok elmenni Moose Factoryből. Nem tudok elképzelni még egy ilyen helyet, ahol nyáron csak kenuval, motorcsónakkal vagy vízitaxival lehet átkelni a szárazföldre, télen pedig hóékevel kell utat vájni a jégen, hogy az autók közlekedni tudjanak rajta oda meg vissza. Anyám azt akarja, tanuljak meg varrni.

Csereállomás Charlie valószínűleg nem értette, miért tébláboltam olyan sokat a boltjában abban a két hétben, amíg a farkasom ott volt. Nem vettem semmit. Charlie ötvenéves, és nem zavarja, hogy ott vagyok, egyszer megmutogatta a pult üveglapja alá csúsztatott fényképeket az unokáiról, de láttam, hogy a felesége féltékeny rám, amiért mindennap odajárok ingyen kávéért és a férje cigijét szívni. Charlie felesége persze rájött, mit keresek ott, és tegnap eladta a tanárnak a farkasomat.

Tizennégy napon át minden reggel megjelentem, letopogtam a havat a csizmámról, és beengedtem egy adag hideg levegőt az ajtón. Próbáltam megtanulni, hogyan kell inni Charlie kávéját, és igyekeztem kihúzni belőle mindent, amit a farkasomról tud. Charlie valószínűleg rájött, hogy a farkas miatt járok oda, de soha nem nézett a szemembe – nem mintha máséba nézne. Ő odzsi-krí és túl udvarias. Nem beszél sokat, csak árulja a tejet, a kenyeret és a töltényeket a helyieknek, a prémeket és az indián kézműves termékeket pedig a nyári turistáknak.

De Charlie végül csak elkezdett beszélni, amikor látta, hogy nem tágitok.

– Belesétált az egyik csapdába. Jött az a hóvihár az öböl felől, és a vadász szerint két-három napig is fuldokolhatott, mielőtt újra ki tudott menni ellenőrizni a csapdáit. Még élt, amikor megtalálta, ezért golyót eresztett a fejébe.

Később még azt mondta:

– Ritka, hogy egy farkas átjön a szigetre, és ilyen sokáig marad. A vadász tavaly télen látta a nyomait a hóban. Meg idén is. Követte

egy ideje. Általában falkában szoktak átkelni a jégen, ha jávorszarvast üldöznek, de sosem maradnak hosszú ideig az emberek közelében.

Látni véltem a fekete fojtóhurok nyomát, amikor megsimogattam a bundáját. Már kezdett porosodni. A farkasom sovány volt, de bátor. Két éve télen gyakran eljött meglátogatni, majd a tavasz közeledtével eltűnt, hogy aztán újra visszatérjen, amikor beállt a fagy. Néztem, és megszerettem.

Még mindig nem jön álom a szememre, jár az agyam, és arra gondolok, hogy a farkas odakint vár rám. Nem sok oka lehet az embernek kimenni a sötétbe, amikor mínusz negyven fok van, és a fák pattognak a hidegtől. Eszembe jut az a téli éjszaka két éve.

Nem tudtam elaludni, ezért felvettem a parkámat meg a mukluk csizmámat, és sétálni indultam. Az a fajta hideg volt, amikor sajognak az ujjaim a kesztyűben, az orromban megfagy a nedvesség, a lábujjaim pedig fájnak, akárhány zoknit húzok. Céltalanul megindultam dél felé az úton, éreztem a szomszédok kályháiból felszálló füst szagát, láttam a kéményekből kicsapó szikrákat. Felnéztem a feketeségbe, a Marsot és a Vénuszt kerestem, a csillagokat, amelyek nem pislognak. Északi fényben reménykedtem. Hangtalanul akartam járni, mint az őseim, mert éreztem a jelenlétüket a sziklák mögött és a fenyőfák ágain, onnan figyeltek és ítélkeztek. De a lépteim csikorogtak a száraz havon, és olyan hangosan visszhangzottak a sapka alá rejtett fülemben, hogy idéttlennek éreztem magam tőle. Ha az ősök itt voltak, biztosan elijesztettem őket.

Amikor elértem a Charles-sziget szélére, rágyújtottam, és az öblöt átszelő, jégbe vájt országutat néztem, amely Moosonee pislákoló fényeiig vezetett. Akkor találkoztam vele először. Meghallottam a mancsa lépteit a hóban, ezért levettem a sapkám, hogy jobban halljam. Lassan hazasétáltam, és közben éreztem a tekintetét a hátamban, de nem volt félelmetes, inkább olyan, mint amikor egy régi barát jön látogatóba. A fülem már fáj a hidegtől, de akkor sem vettem vissza a sapkámat, mert tudtam, hogy ott van. Hazáig követett, de nem mutatta meg magát, csak a következő éjjel. Akkor helyeztem ki a csalit. Lucky barátja kibelezett egy szarvast, én pedig elloptam némi belsőséget, és kiraktam a hátsó udvarban egy hóbuckára. Azon a második éjszakán az ablaknál vártam rá, már hajnali kettő is elmúlt. Akkor bukkant fel, mint valami kísértet vagy árny, lesoványodott teste hangtalanul osont, miközben idegesen szimatolt. Figyeltem, ahogy bevonszolja az ajándékomat a bokrok közé.

Charlie azt mondja, Michael a neve, és még csak két éve tanít. Lucky szerint egy városi faszszopó, és fogalma sincs, mi a lófaszt taníthatna bárkinek is. Követem a tanárt a csereállomásra, a kávézóba, a postára. Sosem vesz észre. Tanítás után megvárom, és követem, hogy megtudjam, hol lakik. Kapucniját felhajtva csoszog a hóban, és közben dudorászik.

Azt akarom, hogy észrevegyen, ezért felbátorodom, és akkor megyek át az úton, amikor ő, mellette lépkedek, vagy leülök mellé a Prémvadász étteremben, és rendelek egy kávé. Amikor rám néz, elkapom a tekintetem. Amikor rám mosolyog, elmegyek.

Három hónapba telt, már közeledett a jégzajlás azon az első télen, mire a farkasom végre megbízott bennem annyira, hogy ne tűnjön el a szemem elől, amikor kilépek a házból. Egész télen a nappali ablakából figyeltem, miután anya és Lucky már lefeküdtek. Eleinte próbáltam csirke- és haldarabokkal közelebb csalogatni. Leültem a hátsó lépcsőre, és kinyújtott kézzel váraкоztam. De nem bújtt elő az árnyékból. Ezért kör alakba rendeztem a húsdarabokat a földön, és visszamentem a leshelyemre, hogy az ablakból nézzem, amint keresztülon az udvaron. Tudta, hogy ott vagyok, de nem nézett fel. Már nem volt olyan sovány és ijedős. Azon az éjjelen, amikor végre a kezemből evett, tudtam, hogy valami különleges történik.

Michael ma odajön hozzám a kávézóban, és megkérdezi, leülhet-e.

– Oké – felelem, mire helyet foglal velem szemben, és faggatni kezd.

– Miért nem látlak az iskolában? – kérdezi. Megvonom a vállam.

Hamarosan úgyis rájön. A rezervátumban élő fiatalok többsége csak kilencedikig jut el. A kormány szerint addig kötelező iskolába járni. És a legtöbben nem is járnak tovább. Megkérdezi, hogy hívnak, én pedig azt felelem, hogy Sue Born With A Tooth. Hosszan néz a szemembe, mint aki sértegetni akar, de nem kérdezek rá, mert az udvariatlan lenne. Van egy kis szakálla, és a bőre nagyon fehér, a parkája kapucniján a prém keretbe foglalja az állkapcsát. Azt mondja, hogy szép a hosszú, fekete hajam, mire azt felelem, hogy mennem kell. Apót hagyok az asztalon, és kisétálok a kávézóból.

– Kávézhatunk újra? – kérdezi, amikor utánam jön.

– Akár – felelem.

– Mikor? Holnap?

– Akár.

Aznap éjjel, amikor először megérintett, nem volt nálam hús, amivel megkínálhattam volna a farkast, csak csont és porcogó. De magányos volt, és én is. A gesztus számított, hogy éjszaka van, és hogy mindketten megszoktuk már egymást. Csupasz tenyeremen tartottam a csontot, és éreztem, hogy a nedvesség lüktető fájdalommal fagy az ujjaimon. Kisétáltam az udvar közepére. Az árnyékban állt, de lassan elindult felém, amikor kinyújtottam a kezem. Óvatosan bújt elő rejtekhelyéről, nyakán felállt a szőr. Nagyobbnak és gonosznak tűnt tőle, ahogy lépkedett felém, én összehúztam magam, és nyugodtan vártam, pedig belül majdnem felrobbantam. Két méterre tőlem megtorpant. Azt hittem, ennél közelebb nem merészkedik hozzám, de a tekintetemet továbbra is a lába elé szegeztem a hóra. Aztán még közelebb jött, míg az orra megérintette a kezemet. Hátrasunyta a füleit, és láttam, hogy a bal oldali meg van csipkézve, mintha leharapták vagy ellőtték volna a felét. Éreztem magamon a tekintetét, ezért én is ránéztem. Sárga szemek. Két szeptember végi telihold. Rám mosolygott fekete ajkával, kinyitotta a száját, és fehér fogai gyengéden elvették a csontot. Megfordult, és lassan visszaügetett a bozótos széléig, majd még egyszer rám nézett, mielőtt eltűnt.

Sokat tűnődtem azon, vajon merre járhat napközben, biztonságban van-e, vagy a látogatásai veszélybe sodorják. Meg akartam kérdezni Luckyt a szigeten csapdázó vadászokról. Kíváncsi voltam, tudnak-e róla. Soha senki nem tett említést farkasnyomokról a háza körül a friss reggeli hóban. De akkor is aggódtam érte.

Anyám olyan keveset beszél, hogy vannak Moose Factoryben, akik azt hiszik róla, hogy nem is tud beszélni. Otthonról dolgozik a varrógépével. Apró termetű és nagyon okos. Csillogó, fekete szeme elárulja.

– *C'est dommage*. Kár, hogy ilyen sok van benned apádból – mondja nekem. – Ő sem tudott aludni éjszakánként, mindig a szellemekkel akart táncolni.

Kíváncsi lennék, mennyit lát és mi mindent tud valójában. Néztem, ahogy varr órákon át, és hamarosan eljön a nap, amikor én is öltögetni fogok, de egyelőre mindenre elég az a néhány érme, amit Lucky pénzesüvegéből elveszek.

Michael majdnem mindennap elhív kávézni tanítás után, és egyre csak bámul a szemembe. Szólni akarok, hogy igazából egyáltalán nem szeretem a kávé, menjünk el inkább hozzá, és cigarettázzunk. Lucky meglátott minket, és otthon piszkál velem.

– Azzal a városi faszjankóval lóg. A vézna faszszopója azt hiszi, egyszerre döngethet meg egy francia meg egy indián sunát, mi? Biztos azt gondolja, hogy a meszticek szeretnek baszni. – Beszaladok a szobámba. De Lucky halkan bekopog, és bocsánatot kér. – A mesztic azt jelenti, hogy két szék közé kerültél, Sue.

Mindig elmondja, amit erről gondol. Emlékeztet rá, hogy az indiánok franciának tartanak, a fehérek pedig indiánnak. Én azonban nem érzem magam másnak, mint a többi fiatal a rezervátumban. Talán csak magányosabbnak. A legjobb barátnőmnek már férje és gyereke van, egy másik barátnőm pedig Thunder Baybe költözött. Ma este Lucky azt mondja, nem tud mindig itt lenni, hogy vigyázzon rám, de legyen óvatos a városi fiúkkal.

Michael valahol a házában tartja. Michael kályhája mellett akarok ülni, és nézni a farkasomat. Michael sokat beszél a kávézóban. Mesél Torontóról, a női polgármesterről, a Kanadai Nemzeti Kiállításról, a télen a hatalmas üvegépületek tövében fűtőrácsokon alvó emberekről. Mesél az öccséről és a szüleiről. Megkérdezi, átjöhetne-e hozzánk vacsorára. Azt mondja, tanulmányt ír Észak-Ontario őslakosairól. De hallok, ahogy Lucky odaszól neki: „Kérsz még krumplit, faszszopó?”, és azt felelem, inkább elmegyek én hozzá.

Egy kis házban lakik a Ministik Roadon, a rezervátum határain kívül, csak egy deszkaburkolatú nappaliból meg egy konyhából áll az egész, szárított virág az asztalon, mellette fatüzelésű kályha. Segítek neki fát behordani, aztán a kabátunkat és a csizmánkat lerakjuk a kályha mellé. Vacsorát főz, zörög a tányérokkal terítés közben. Sokat beszél, sokat kérdezősködik rólam és Moose Factoryről. Elmondom neki, hogy apám tisztavérű krí volt, a Farkas-klán tagja. A vadont járta, és egy vadász fia volt. Hazudok, és azt mondom Michaelnek, hogy vadászat közben halt meg. Nem tudom, miért mondom ezt. Lenézek a padlóra, aztán körbe a falakra. Nem látom a farkasom.

Vacsora után a kanapén ülünk, zenét hallgatunk, sört iszunk.

– Nem vagy egy beszédes típus – mondja Michael. – Nincs semmi, amit tudni szeretnél rólam? – Közelebb hajol, és megfogja a kezem. Nyirkos a tenyere.

– Van barátnőd Torontóban? – kérdezem.

– Nincs – feleli. – Van egy nő, akit kedvelek, de... – Beléfojtom a szót egy csókkal.

Lucky dühös lenne, ha tudná, hogy egyedül vagyok Michaellel a házában. De Lucky ma éjjel a vonaton van, valahol a Soo közelében.

Mesélni akarok ennek a másíkról. Hogy milyen közel kerültünk egymáshoz a második télen. Hogy éjjel szinte olyan barátságosan jött oda hozzám, mint egy kutya, elvette az ajándékot a kezemből, majd visszament a bozótosba, hogy megegye. Nem engedte, hogy megérintsem, nem akarta az ember szagát a bundáján. Mesélni akarok neki arról, amikor elindult a jégzajlás az öbölben, és már a motoros szánok sem jártak a sziget és a szárazföld között. Későre járt, és egy darab szarvashúst nyújtottam felé. Odajött hozzám, de nem érdekelt a kezem. Helyette keményen a lábam közé dugta az orrát. Kiszagolta a vérem. Egy pillanatra éreztem a forró leheletét és a nyelvét a farmeremen.

Michael zavartan kihúzza a kanapéágyat.

– Ha tudtam volna, hogy ilyen körülmények között fogok élni, ide szállítottam volna a futonomat – mondja.

Magához húz, és kigombolja az ingem. Tudni szeretném, mi az a futon, de hanyatt fekszem, és hagyom, hogy a farmerommal küszködjön.

Érzem a nyelvét és a leheletét a sötétben. Visszajött hozzám, harapdál, nyalogat, megkóstol. Feljebb csúszik, érzem a mellszőrzetét a hasamon, a mellemen. Kemény, ahogy belém hatol, ez nekem az első, válla keresztben a nyakamon. Villanásnyi fehér fájdalom a mosolya és sötét ajka. Szélesebbre tárja a combomat. A fülébe harapok, mire felvonyít, aztán érzem, ahogy elmegy bennem.

Michael motyog álmában, ezért halkán felkelek, és felöltözöm. Kialudt a tűz, látom a leheletem, ezért kinyitom a kályha nyikorgó ajtáját, és megrakom fával. Kilépek a házból, és az Ankerite Roadon indulok haza, hallgatom, ahogy a csizmám ropog a hóban, a fák pedig nyögnek a hidegtől. Olyan sötét és üres az éjszaka, mintha minden halott volna.

Egyre hosszabbra nyúlnak a nappalok. Michaellel már nem nagyon járunk kávézni. Szájára vett minket a város, nem értik, hogy a tanár miért tölt annyi időt egy tizenhét éves félvér lánnyal. Michael összefutott Luckyval, és azt hitte, hogy egy szakállas favágó, aki azért jött, hogy feldarabolja. Lucky szerint nem mondott neki semmit. Csak nézett. Amikor legközelebb mégis beülünk egy kávéra, a tanár már nem

néz a szemembe, csak motyog a kávéjába, és bámul ki az ablakon, aztán megpuszil, és távozik. El akartam mondani neki, hogy ő volt az első, de már nem tudom.

A napsütéstől latyakossá válik a jégbe vajt országút, veszélyes rámenni. Csak egyszer kérdeztem rá Michaelnél a farkasomra, nem sokkal ezelőtt. Próbáltam úgy tenni, mintha lényegtelen lenne, de a hangom görcsösen csikorgott.

– Az a sérült prém? – kérdezett vissza. – Elküldtem légitáskával annak a nőismerősömnek Torontóba. Imádja az északi cuccokat.

Próbálok nem gondolni többé a farkasomra, akit elküldtek annak a nőnek a házába.

Michael felhív. Ma volt az év első, tavaszköszöntő motoros kenuversenye Moose Factory és Moosonee között. Megkérdezi, találkozhatunk-e a szokott helyen.

– Elmegyek, vissza Torontóba – mondja, miközben kifelé bámulok az ablakon a folyóra és a vízitaxi mólóján álló emberekre. Hamarosan rügyeznek a fák. Rágyújt.

– Úgy volt, hogy megújítom a szerződésemet, és maradok nyárra. De el kell intéznem egy-két dolgot a városban. – Elmosolyodik. Lezser, nemtörődöm mosoly. – Amúgy is azt hallottam, hogy tavasszal meg lehet bolondulni a fekete legyektől. De ne aggódj. Majd írok. Egyszer talán meglátogathatnál.

Mindig túl sokat beszél. Rágyújtok, és a szemébe nézek. Egy pillanatra állja a tekintetem, aztán lesüti a szemét, és a cigisdobozát babrálja. Addig bámulok rá, míg végül feláll, és elmegy.

Az utolsó éjjel, amikor néhány hónappal ezelőtt meglátogatott, a farkasom érzett valami baljóst a levegőben. Ideges volt, sárga szemében szomorúság. Fáradt voltam, nem akaródzott kibújni a meleg ágyból. De tudtam, hogy ott van, és a fák árnyékából nézi az ablakom. Tudtam, hogy találkozni akar velem. Nem tudtam ennivalót kínálni neki, ezért tejet öntöttem egy tálba, és kivittem. Odalopakodott hozzám, majd hátranézett a válla fölött. Megszagolta a tálat, de hagyta megfagyni benne a tejet. Kíváncsi voltam, mit csinálhatott egész nap – vajon nyugtalán üldözött, vagy menekült az ellenségei elől? Nem voltam teljesen ébren, szórakozottan kinyújtottam a kezem, hogy megvakarjam sebesült fülét. Ujjaimmal beletúrta a szőrébe, és megvakartam a nyakát. Éppen rádöbentem, mit is csinálok, amikor a kezem után kapott,

majd elsétált, engem nézve közben a válla fölött, amíg el nem tűnt a sötétben. Magával vitte a szagom.

Nem szeretem már a kávé, mégis elmegyek minden nap a kávézóba, hogy megigyak egy csészével. Amikor Michael elment, Lucky azt mondta, hogy a városi faszfej félt, hogy lerágják a pöcsét a fekete legyek, ha tovább marad.

Egyre nagyobb a hasam, ezért igyekszem nem dohányozni, de rászoktam. Nemsokára anya és Lucky is észreveszi. Nem fognak örülni. Hamarosan el kell mondanom nekik.

Amikor elérkezik, a fájdalom olyan lesz, mint aznap éjjel vele, csak rosszabb. Széttárom majd a lábam, és ordítva, átkozódva vonyítok. Aztán a bába hátrahőköl, egyszerre sír és imádkozik. Szürkés szőr borítja a kisbabám fejét, ahogy erre a világra jön. Kivillantja fehér fogait, és elrágja a köldökzsinórt. Sárga szemével rám néz, fekete ajka mosolyra húzódik. Aztán berohan a bozótosba, és átkel a jégbe vájt országúton.

Fordította: ILLÉS RÓBERT